

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologica

Ex Sacris Scriptvris, Conciliorvm Pontificvmqve Decretis, Et Sanctorvm Patrvm Ac Doctorum Placitis Expressa ; In qua, quidquid tum ad fidei mysteria sanè ac rectè intelligenda, & ab erroribus quibusvis secernenda, tum ad sacramenta debitè conficienda & ministranda, tum ad actiones humanas iuxta ...

Abelly, Louis

Coloniæ Agrippinæ, 1658

Capvt I. De existentia Dei.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38954

CAPVT I.

De existentia Dei.

SECTIO I.

*Quibus rationibus probari possit
Deum esse.*

Quamuis huius quaestionis propositionem pie
interdicere videatur, refugiatque animus vel
lum cogitare, quòd Dei existentia in dubium
uocari possit; nihilominus cum non desint impij, qui
testatur Propheta ps. 52. dicant in corde suo (non est D
us) & cum aliquando etiam pij tentationibus importun
circa ipsam Dei existentiam exagitentur, ideo non erit
utile breuiter hic rationes praecipuas adnotare, quibus
Theologi Dei existentiam, non quidem à priori, hoc e
per causam (quod impossibile est) sed à posteriori, hoc e
per effectus, probare solent: vt enim rectè dicit Sapien
Sap. 13. *A magnitudine speciei & creaturae, cognoscibiliter p
terit creator horum videri.* Et Apostolus ex creaturarum
consideratione, Deum ita euidenter cognosci posse dicit
vt planè asserat esse inexcusabiles eos, qui Deum per ill
non cognouerunt, vel cognitum non glorificauerunt.
Sunt autem quinque praecipuae rationes, quibus S. Doct
& cum illo communiter Theologi existentiam Dei probant.
Prima ducitur ex motu seu mutatione rerum creatur
rū; nam sensu patet, aliqua moueri seu mutari: omne aut
rem, quod mouetur, ab alio mouetur, nihil enim moue
tur, nisi prout est in potentia ad id, ad quod mouetur, sic
ut nihil mouet aliquid, nisi secundum quod est in actu, e
ducendo illud de potentia in actum; & quia non est possi
bile idem simul esse in potentia & in actu secundum
dem

dem; hinc sequitur necessario, quod oportet aliud esse mouens, aliud motum, cum autem non procedatur in infinitum, quod impossibile est, & nullâ ratione concipi potest, necesse est deuenire ad aliquem primum motorem, qui à nullo moueatur, & à quo motus omnis aliorum incipiat: & hunc dicimus Deum.

Secunda ratio ducitur ex consideratione causæ efficientis; in istis enim sensibilibus inuenitur ordo causarum efficientium; nihil enim potest esse causa sui ipsius, alioquin esset prius se ipso, nec etiam admitti potest progressus in infinitum, vt supra dictum est; quare necesse est deuenire ad aliquam primam causam efficientem, quæ à nulla alia superiori oriatur, & à qua alij omnes effectus procedant: & hæc prima causa est Deus.

Tertia ratio ducitur ex possibili & necessario; cum enim ea omnia, quæ videmus in rerum natura, possint non esse: si omnia, quæ sunt, huius conditionis essent, potuissent omnia non existere, & sic aliquando potuisset nihil esse, & ex consequenti neque modò aliquid esse; cum illud, quod potest non esse, non potuerit à se ipso incipere esse; neque etiam ab alio, si totum, quod est, tale est, vt possit non esse: quare, ne illud absurdum sequatur, admittendum est aliquod ens necessarium per se, quod semper sit, & quod aliter se habere non possit, à quo alia omnia possibiliha suum esse accipiant: & hoc est, quod vocamus Deum.

Quarta ratio desumitur ex varijs gradibus, qui in rebus inueniuntur; in illis enim inuenitur aliquid magis & minus bonum, verum, perfectum, &c. sed magis & minus dicuntur de diuersis, secundum quod diuersimode appropinquant ad aliquid, quod maxime est, ac proinde quod est optimum, verissimum, perfectissimum, & ex consequenti, quod est maxime ens; quod autem dicitur maxime tale in aliquo genere, est causa omnium, quæ sunt illius generis: vnde sequitur esse aliquid, quod in omnibus entibus est causa ipsius esse, & totius bonitatis, veritatis, & perfectionis, quæ ipsis inest: & hoc dicimus Deum.

Quinta denique ratio ducitur ex gubernatione rerum videmus enim, quòd aliqua, quæ cognitione carent, licet corpora naturalia, operantur propter finem quem: quod apparet ex hoc, quia semper aut frequentius eodem modo operantur, unde patet, quòd non à casu, sed ex intentione perueniunt ad finem: ea verò, quæ cognitione carent, non tendunt in finem, nisi directà ab aliquo cognoscente & intelligente; est igitur in rerum naturam quod perfectissimum intelligens, à quo res omnes naturales in suos fines diriguatur: & hoc dicimus Deum.

His rationibus ex S. Doctore desumptis duas alias magis populares addere possumus; i. est, quâ vititur S. Augustini libro contra gentiles, ubi Deum esse probat conflictu perpetuo elementorum inter se, ob contrarias qualitates, quibus constant; quo quidem conflictu licet se perpetuo infestent, & ad mutuam destructionem continuo tendant, tamen illà non obstante conseruantur, perseverant in omnem temporum longinquitatem. *qui fieri non posset, inquit ille S. Pater, ut ista omnia in unum confligant & contraria durarent, & conseruantur, nisi si quis aliquis esset moderator ac Dominus, qui ea sociaret, cuius elementa ipsa, velut heri famuli, ad nutum obtemperarent.*

Ratione diuersa S. Gregorius Nazianzenus orat. 4. pulchritudine, ordine, situ, dispositione, proportione, & rerum omnium huius vniuersi, ac præsertim (vt cætera dicantur) ex tam constanti tamque mirabili cælorum motu, solisque accessu & recessu demonstrari posse existimat, esse aliquem summum creatorem & conseruatore qui hæc omnia tam diuersa regat ac moderetur. Et Chrysostomus hom. non à ad pop. Antiochenum ait, certaturas tam clarè suum conditorem prædicare, vt neque Scythia, neque barbarus, neque Indus, neque yllà alia gens sit, quæ hanc vocem omni tubâ clariorem intelligere non possit.

SECTIO II.

Quibus rationibus demonstrari possit vnum esse Deum, & non plures.

Huius veritatis de vnitatem Dei demonstratio, ex procedenti de eiusdem Dei existentia necessario sequitur; vt enim recte dixit Tertul. lib. 1. contr. Marcion. cap. 3. *Deus, si non vnus est, non est; & S. Athan. in lib. cont. gentil. Deos esse multos, perijngit esse, ac nullos dicere.*

Vt tamen hæc veritas adhuc clariùs innoscescat, variæ suppetunt rationes, quas SS. Patres scriptis suis inferuerunt, ex quibus aliquot seligemus.

Primam ducere possumus ex ipso naturali instinctu hominum, qui vel in medijs gentilitatis erroribus, tamen communi sermone Deum vnicum semper agnouerunt. Nam & cum iurant, vt ait Lactantius lib. 2. in Iulian. c. 1. & cum gratias agunt, non Iouem, aut Deos multos, sed Deum nominant; adeo ipsa veritas cogente naturâ etiam ab inuitis peccatoribus erumpit.

Secundam rationem desumit S. Athanas. sup. ex ordine & administratione huius mundi: *Non enim, inquit, si plures essent rerum creaturum principes, seruari posset eiusmodi vniuersitatis ordo, sed omnia confusa & perturbata forent; cum vnusquisque omnia ad suum arbitrium traheret.*

Tertiam adhuc rationem nobis suggerit Boëtius lib. 4. de consol. prof. 10. ex eo, quod Deus est summè bonus & summè perfectus, adeoque summum creaturæ bonum; si enim hæc illi summa bonitas & perfectio deesset, iam non esset Deus; omnes enim in eo conueniunt, vt Deum esse sentiant illud, quod optimum & perfectissimum est, & quo nihil melius & perfectius excogitari potest: atqui si essent exemp. gratiâ duo Dij, totidemque summa bona, vnum alterum non esset, atque adeo mancum & defectuosum esset; quia deesset illi summum bonum, quod esset alter Deus, à quo diuersus esset: vnde sequitur esse tantum vnum Deum, nec plures esse vllò modo posse.

SECTIO III.

An possit à nobis aliquod nomen Deo imponi, & qualiter nominari debeat.

AD priorem quaestione[m] proposita[m] partem cū distinctione respondendum est; si enim sermo sit de nomine, quod essentiam diuinam perfecte & distincte, sicuti est, significet, certum est (ut docet S. Thom. 1. p. q. 13. a. 1.) nullum tale nomen à nobis, quamdiu viatores sumus, posse vel exprimi, vel concipi: cum enim nomina sint signa & expressiones conceptuum, quos de rebus formamus, eo tantum modo possumus res aliquas per nomina exprimere, quo eas concipimus, & cognoscimus; atqui diuina essentia non potest à nobis, quamdiu viatores sumus, perfecte, ut in se est, percipi & cognosci, ergo nec vlllo nomine perfecte, ut in se est, exprimi aut explicari. Vnde communiter SS. Patres vocant Deum innominabilem, ineffabilem, &c. & S. August. in ps. 85. *Facilius, inquit, dicimus, quid Deus non sit, quam quid sit: terram cogitas, non est hoc Deus; omnia cogitas, quae sunt in terra, in mari, in caelo, non est hoc Deus: hoc solum possum dicere, quid non sit Deus, non quid sit.*

Quod si quaestio intelligatur de nomine, quo, licet imperfecte, exprimamus naturam diuinam, aut eius aliquam perfectionem, prout à nobis in hac vita concipi potest, certum est eo modo posse à nobis Deum nominari; hinc videmus in scripturis tot illi nomina tribui, illaque vocari Dominum, Deum, Omnipotentem, aeternum, &c. vnde S. August. tract. 13. in S. Ioann. *Omnia, inquit, possunt dici de Deo, & nihil digne dicitur de Deo; nihil latius hac inopiâ: quæris congruum, non inuenis; quæris quoquo modo dicere, omnia inuenis.*

Iam ut ad secundam quaestione[m] proposita[m] partem respondeatur, multiplicitate distinctione opus est; eorum enim nomina, quae Deo tribui possunt, alia sunt negatiua, per quæ

quæ profitemur nihil in Deo defectuositatis aut imperfectionis reperiri, vt, quando dicimus illum esse increatum, immutabilem, immensum, &c. alia verò sunt affirmatiua, per quæ aliquam illius perfectionem prout à nobis concipitur exprimimus, vt, quando dicimus Deum esse sapientem, iustum, sanctum, &c. In quibus nominibus duo debent considerari, vt rectè monet S. Doctor. sup. art. 3. scilicet id, quod illis nominibus significatur, & modus, quo significatur; quantum ad id, quod significatur, nomina illa Deo propriè competunt & magis quàm creaturis; quantum verò ad modum significandi, non propriè dicuntur de Deo; cum habeant modum significandi, qui creaturis magis quàm Deo competit.

Rursus nomina affirmatiua, quæ de Deo dicuntur, alia sunt absoluta, vt, quando Deus dicitur sapiens, bonus, &c. quæ quidem nomina (vt rectè notat S. Thomas art. 2.) Deum significant, non prout in se est, sed prout à nobis intelligitur in hac vita: cum enim intellectus noster ex creaturis Deum cognoscat, sic illum cognoscit, sicut illum creaturæ representant per illas perfectiones, quas ab eo participant; vnde (vt ait S. Doctor) cum dicimus (Deus est bonus) sensus est, id, quod bonitatem dicimus in creaturis, præexistere in Deo, sed secundum alium longè imò infinite excellentiorem modum, & sic de alijs. Alia verò nomina sunt relatiua, qualia sunt illa, quæ aliquam Dei perfectionem significant cum relatione ad creaturas, vel potiùs creaturarum ad Deum (creaturæ siquidem realem ad Deum habent relationem, non Deus ad illas) vt, quando vocamus illum creatorem, redemptorem, iustificatorem, &c.

Alia denique sunt nomina, quæ solius Dei sunt propria, vt, quando vocatur æternus, infinitus, immensus, &c. hæc enim nomina soli Deo competunt, nec vllis creaturis possunt communicari: alia verò, quæ aliquo modo sunt ipsi cum creaturis communia, vt, cum dicitur iustus, sapiens, fortis, &c. hæc enim nomina etiam de creaturis suo modo dici possunt.

Est autem obseruandum vnum esse illi præ cæteris maximè proprium, scilicet hoc nomen (Deus) quod licet ab aliqua eius operatione deriuetur nimirum à contemplatione (ex verbo enim Græco θεῶσθαι, quod significat considerare seu contemplari, formatum est nomen θεός, à quo vox Latina, Deus) tamen communiter pro ipsa Dei natura significanda vsurpatur; vnde dicit Tertul. lib. cont. Heretog. *Deus, substantia ipsius nomen est, id est diuinitatis; Dominus verò non substantia sed potestatis; & eo sensu dicit S. Doctor c. 3. art. 9. nomen illud esse incommunicabile creaturis, cum natura diuina illis communicari non possit; vnde, quando in scripturis, aliquibus creaturis tribuitur, vt ps. 81. Ego dixi: Dy estis, hoc tantum improprie & secundum quamdam imperfectam similitudinem, non autem secundum propriam & formalem ipsius nominis significationem intelligendum est.*

CAPVT II.

De Attributis Diuinis.

SECTIO I.

An, & quomodo attributa Dei inter se & ab eius essentia distinguantur.

PEt attributa Dei nihil aliud intelligimus, quàm id, quod per nomina Dei significari supra declarauimus, scilicet predicata aliqua, quibus vel diuina natura, vel illius perfectiones secundum nostrum concipiendi modum exprimuntur; vnde quaestiones eadem, quæ fiunt de attributis, etiam de nominibus Dei fieri possunt: vt in voce attributorum, tum vt apud Theologos magis vsitata, tum etiam vt magis apta ad illa declaranda,